

**KOUVOLAN LUKIOKOULUTUKSEN TOIMINNALLINEN TASA-ARVO- JA
YHDENVERTAISUUSSUUNNITELMA 2024-2027**

Sisällys

1. Johdanto.....	2
2. Yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistäminen Kouvolan lukioissa	3
3. Syrjinnän ja häirinnän puuttumisen ja ennaltaehkäisyn periaatteet	5
4. Positiivinen erityiskohtelu.....	7
5. Lukiokoulutuksen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotilanne	8
5.1. Yleistä	8
5.2. Yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutuminen opiskelijavalinnoissa	9
5.3. Yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutuminen opetuksessa	10
5.4. Yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutuminen opintosuorituksia arvioitaessa	12
5.5 Yhdenvertaisuutta loukkaava käyttäytyminen	13
5.6 Seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä.....	14
5.7. Rasismi.....	17
5.8. Heikommassa asemassa olevat opiskelijat, opintojen ohjaus, tuki sekä esteettömyys	18
5.9. Kiusaamisen estäminen ja siihen puuttuminen	22
6. Toimenpiteet yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämiseksi ja epäkohtien poistamiseksi...	23
7. Toiminnallisen suunnitelman hyväksyminen, seuranta ja arviointi	27
8. Toiminnallisesta suunnitelmasta tiedottaminen	28
Lähteet	29
Liitteet	31

1. Johdanto

Koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Oppilaitoksen on laadittava toiminnallinen yhdenvertaisuussuunnitelma yhteistyössä henkilöstön, opiskelijoiden sekä huoltajien kanssa. Yhdenvertaisuussuunnitelma perustuu yhdenvertaisuuslakiin (1325/2014, YhdenvertL). Yhdenvertaisuussuunnitelma voi olla erillinen asiakirja, yhdistyä tasa-arvosuunnitelman kanssa tai sisältyä liitteenä johonkin muuhun asiakirjaan, esimerkiksi paikalliseen opetussuunnitelmaan. Yhdenvertaisuussuunnitelman päivitystiheyttä ei määritetä laeissa, mutta esimerkiksi kolme vuotta on sopiva aika uudelle arvioinnille yhdenvertaisuuden tilanteesta ja tehtyjen toimenpiteiden vaikutuksista.¹ Lisäksi oppilaitoksen tulee vuosittain tai vähintään kerran kolmessa vuodessa laatia toiminnallinen tasa-arvosuunnitelma. Suunnitelma tulee laatia yhteistyössä henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Tasa-arvosuunnitelma perustuu naisten ja miesten tasa-arvosta annettuun lakiin (609/1986, Tasa-arvoL), *jäljempänä tasa-arvolaki*.

Kouvolassa lukiokoulutusta tarjoavat päivälukiot, Kouvolan Yhteislyseo ja Kuusankosken lukio sekä Kouvolan iltalukio. Kouvolan lukiokoulutuksessa tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma on yhdistetty yhdeksi asiakirjaksi (Kouvolan lukioiden toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma). Näin ollen yhdenvertaisuussuunnitelma laaditaan tasa-arvosuunnitelman laatimisen yhteydessä kolmen vuoden välein. Kouvolan lukiokoulutuksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma perustuu tasa-arvolain ja yhdenvertaisuuslain lisäksi myös lukiolakiin (714/2018), oppivelvollisuuslakiin (1214/2020) ja opetushallituksen ohjeistukseen sekä Kouvolan kaupungin henkilöstöä koskevaan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaan.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa ja toimintaohjetta laativassa työryhmässä on oltava edustettuina henkilöstö ja opiskelijat. Työryhmässä on hyvä olla edustettuina eri sukupuolten edustajia ja eri-ikäisiä, eri opiskeluvaiheessa olevia opiskelijoita.

---

¹ Opetushallitus, Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelu, kohta *Toiminnallisen yhdenvertaisuussuunnitelman laatiminen*. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/tasa-arvo-ja-yhdenvertaisuussuunnittelu>. (Haettu 26.10.2023).

Kouvolan lukiokoulutuksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman laadinnan työryhmään lukuvuonna 2023–2024 kuuluivat Kuusankosken lukion apulaisrehtori, lukioiden opiskelijakuntien ohjaavat opettajat, kaksi opinto-ohjaajaa sekä lukioiden opiskelijakuntien edustajia. Kasvatus- ja opetuslautakunta hyväksyy opetuksen järjestäjän toiminnallisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman ja seuraa vuosittain sen toteutumista.

2. Yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistäminen Kouvolan lukioissa

Perustuslain (731/1999, PL) 6.2 §:n mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella (YhdenvertL 8 §). Yhdenvertaisuudella tarkoitetaan, että kaikki ihmiset ovat samanarvoisia riippumatta heidän sukupuolestaan tai muista henkilökohtaisista ominaisuuksistaan.²

Yhdenvertaisuuslain 5 §:ssä säädetään viranomaisen velvollisuudesta edistää yhdenvertaisuutta. Viranomaisen on arvioitava, miten sen toiminta vaikuttaa eri väestöryhmiin ja miten yhdenvertaisuus muutoin toteutuu sen toiminnassa, ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi. Edistämistoimenpiteiden on oltava viranomaisen toimintaympäristö, voimavarat ja muut olosuhteet huomioon ottaen tehokkaita, tarkoituksenmukaisia ja oikeasuhtaisia.

Tasa-arvolla tässä suunnitelmassa tarkoitetaan tasa-arvolain mukaista naisten ja miesten välistä tasa-arvoa sekä sukupuoli-identiteettiin ja sukupuolen ilmaisuun perustuvan syrjinnän kieltoa.

---

² Honkala 2019, s. 14.

Sukupuolten tasa-arvoa on edistettävä yhteiskunnallisessa toiminnassa sekä työelämässä (PL 6.3 §). Viranomaisten tulee kaikessa toiminnassaan edistää naisten ja miesten sukupuolten välistä tasa-arvoa tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti sekä luoda ja vakiinnuttaa sellaiset hallinto- ja toimintatavat, joilla varmistetaan naisten ja miesten tasa-arvon edistäminen asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa. Koulutuksen järjestäjän tulee ennaltaehkäistä sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvaa syrjintää tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti (Tasa-arvoL 6 c §).

Eri sukupuolten tasa-arvoinen ja eri opiskelijaryhmien yhdenvertainen kohtelu opiskelijavalinnan, opiskelun ja opintosuoritusten arvioinnin yhteydessä lisää oppilaitoksen vetovoimaa opiskelija-rekrytoinnissa sekä opintosuoritusten edistämisessä.

Kouvolan lukioissa opiskelijat ja henkilöstö ovat keskeinen voimavara. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotyöllä edistetään yksilön kunnioitusta, oikeudenmukaisuutta ja vastuullista toimintaa sekä keskinäistä yhteistyötä. Yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistäminen on myös osa inhimilliseen pääomaan panostamista, joka on jokaisen lukioissa toimivan velvollisuus. Yhdenvertainen ja tasa-arvoinen kohtelu on keskeistä työntekijöiden ja opiskelijoiden välisissä vuorovaikutustilanteissa sekä työntekijöiden ja opiskelijoiden työolojen kehittämisessä.

Kouvolan kaupunki työnantajana ja sen lukiot edistävät opiskelijoiden ja työntekijöiden yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Lukiossa tuetaan kaikkien yhdenvertaisia mahdollisuuksia tehdä työtään ja tulla palkituksi siitä. Se kannustaa myös erilaisten ihmisten uravalintaa, rekrytoimista ja opiskelijavalintaa, jotta työ- ja opiskeluyhteisöt muodostuisivat mahdollisimman monipuolisiksi, moniarvoisiksi ja suvaitsevaisiksi.

Lukioiden toiminnallisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman tarkoituksena on sitouttaa henkilöstö ja opiskelijat yhteiseen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseen. Suunnitelmalla viestitetään sekä sisäisille että ulkoisille sidosryhmille lukion arvoista, jotka antavat suuntaa tasa-arvotyölle oppilaitoksessa. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman tarkoituksena on myös antaa keinoja ja välineitä edistää yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutumista lukiossa. Työ- ja opiskeluympäristössä kaikilla on mahdollisuus työskennellä ja opiskella ilman syrjintää sukupuolen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

3. Syrjinnän ja häirinnän puuttumisen ja ennaltaehkäisyn periaatteet

Syrjintä tarkoittaa henkilön tai ryhmän eriarvoista kohtelua tai eri asemaan asettamista ilman hyväksyttävää syytä.³ Tasa-arvolain 8b §:n mukaan kiellettyä syrjintää on, jos henkilö asetetaan opiskelijavalinnoissa, opetusta järjestettäessä, opintosuoritusten arvioinnissa tai oppilaitoksen muussa toiminnassa sukupuolen perusteella muita epäedullisempaan asemaan taikka muutoin kohdellaan lain 7 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

Välitön ja välillinen syrjintä sukupuolen, henkilökohtaisten ominaisuuksien tai muiden yhdenvertaisuuslain 8 §:n 1 momentissa mainittujen asioiden perusteella on kielletty. Myös seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä on kielletty. Häirinnästä on kyse silloin, kun teoilla luodaan uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri. Häirintä on yksi syrjinnän muoto.⁴

1. Välitön syrjintä

- a. naisten ja miesten asettaminen eri asemaan sukupuolen perusteella (Tasa-arvoL 7 §).
- b. eri asemaan asettaminen raskaudesta tai synnytyksestä johtuvasta syystä (Tasa-arvoL 7 §).
- c. eri asemaan asettamista sukupuoli-identiteetin tai sukupuolen ilmaisun perusteella (Tasa-arvoL 7 §).
- d. jos jotakuta kohdellaan henkilöön liittyvän syyn perusteella epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta on kohdeltu, kohdellaan tai kohdeltaisiin vertailukelpoisessa tilanteessa (YhdenvertL 10 §).

---

³ Honkala ym. 2019, s. 14.

⁴ Honkala ym. 2019, s. 17.

2. Välillinen syrjintä

- a. eri asemaan asettaminen sukupuolen perusteella, jos henkilöt joutuvat epäedulliseen asemaan sen perusteella (Tasa-arvoL 7 §).
- b. eri asemaan asettaminen vanhemmuuden tai perheenhuoltovelvollisuuden perusteella (Tasa-arvoL 7 §).
- c. jos näennäisesti yhdenvertainen sääntö, peruste tai käytäntö saattaa jonkun muita epäedullisempaan asemaan henkilöön liittyvän syyn perusteella (YhdenvertL 13 §).

3. Seksuaalinen häirintä (Tasa-arvoL 7 §)

- a. tarkoitetaan sanallista, sanatonta tai fyysistä luonteeltaan seksuaalista ei-toivottua käytöstä, jolla loukataan henkilön henkistä tai fyysistä koskemattomuutta luomalla uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri.

4. Sukupuoleen perustuva häirintä (Tasa-arvoL 7 §)

- a. tarkoitetaan henkilön sukupuoleen liittyvää ei toivottua käytöstä, joka ei ole luonteeltaan seksuaalista ja jolla tarkoituksellisesti loukataan henkilön henkistä tai fyysistä koskemattomuutta luomalla uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri.

Yhdenvertaisuuslain 14 §:n mukaan henkilön tai ihmisryhmän ihmisarvoa tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukkaava käyttäytyminen on häirintää, jos loukkaava käyttäytyminen liittyy henkilökohtaisiin ominaisuuksiin tai muihin yhdenvertaisuuslain 8 §:n 1 momentissa mainittuihin asioihin ja käyttäytymisellä luodaan mainitun syyn vuoksi henkilöä tai ihmisryhmää halventava tai nöyryyttävä taikka niitä kohtaan uhkaava, vihamielinen tai hyökkäävä ilmapiiri. Koulutuksen järjestäjän menettelyä ja toimintaa pidetään syrjintänä, jos se on saanut tiedon, että opiskelija on joutunut toimipaikassa, koulussa tai oppilaitoksessa tai koulutuksen järjestäjän järjestämässä tilaisuudessa tai toiminnassa häirinnän kohteeksi, eikä ryhdy käytettävissään oleviin toimiin häirinnän poistamiseksi (YhdenvertL 14.3 §).

4. Positiivinen erityiskohtelu

Sellainen oikeasuhtainen erilainen kohtelu, jonka tarkoituksena on tosiasiallisen yhdenvertaisuuden edistäminen taikka syrjinnästä johtuvien haittojen ehkäiseminen tai poistaminen, ei ole syrjintää (YhdenvertL 9 §). Se, mitkä toimenpiteet mahtuvat positiivisen erityiskohtelun piiriin, määrittyy tilanne- ja tapauskohtaisesti. Positiivinen erityiskohtelu ei mahdollista suhteettoman pitkälle meneviä erityistoimenpiteitä.⁵ Positiivisten erityistoimien tulee olla väliaikaisia, ja positiivinen erityiskohtelu on mitoitettava tarkoin kestoaltaan ja laajuudeltaan. Tämä tarkoittaa sitä, että erityiskohteluista pitää luopua, kun tilanne on korjaantunut. Positiivisen erityiskohtelun on oltava myös suunnitelmallista.⁶

Positiivinen erityiskohtelu voi olla esimerkiksi resurssien lisäämistä toimintaan, joka on tarkoitettu heikommassa asemassa oleville opiskelijoille. Edellä mainittua toimintaa voivat olla esimerkiksi opiskeluhuollon tukitoimet, erityisopetuksen resurssit, kohdennettu tukiopetus. Iltalukiassa on opiskelijoita, jotka suorittavat opintojaan verkossa tai etänä. Opetus- ja koejärjestelyjä katsotaan ja harkitaan aina tilannekohtaisesti, jolloin myös positiivinen erityiskohtelu on mahdollista.

---

⁵ HE 19/2014 vp, s. 69.

⁶ Yhdenvertaisuusvaltuutetun tiedonanto. <https://syrjinta.fi/positiivinen-erityiskohtelu>. (Haettu 31.5.2023)

5. Lukiokoulutuksen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotilanne

5.1. Yleistä

Yhdenvertaisuuslain mukaan koulutuksen järjestäjän ja tämän ylläpitämän oppilaitoksen on arvioitava, miten sen toiminta vaikuttaa eri väestöryhmiin ja miten yhdenvertaisuus muutoin toteutuu sen toiminnassa, ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi. Tasa-arvolaissa edellytetään, että tasa-arvosuunnitelma sisältää kartoituksen oppilaitoksen tasa-arvotilanteesta ja siihen liittyvistä ongelmista. Kartoituksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota tasa-arvon toteutumiseen opiskelijavalinnoissa, opetusta järjestettäessä, opintosuorituksia arvioitaessa sekä toimenpiteisiin, joilla pyritään seksuaalisen häirinnän ja sukupuolen perusteella tapahtuvan häirinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen. Selvitettävä on, miten opiskelijat kokevat tasa-arvon toteutuneen omassa oppilaitoksessaan. Lukion yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotilannetta kartoitetaan kolmen vuoden välein kyselyllä. Erityisestä syystä kysely voidaan toteuttaa useammin, jos lukioden toiminnassa, lukioyhteisöissä tai työskentely-ympäristöissä tapahtuu muutoksia.

Keväällä 2024 tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysely toteutettiin poikkeuksellisesti vasta huhtikuussa. Kysely jaettiin kaikille Kouvolan päivälukioiden sekä iltalukion opiskelijoille. Kyselyyn vastasi yhteensä 626 päivä- ja iltalukion opiskelijaa. Kouvolan Yhteislyseosta kyselyyn vastasi 430 opiskelijaa, Kuusankosken lukiosta 157 opiskelijaa ja iltalukiosta 39 opiskelijaa. Koska kysely toteutettiin myöhään keväällä, päivälukioiden kolmannen vuosikurssin ja sitä vanhempien opiskelijoiden osuudet kaikista vastaajista jäivät alhaisiksi. Sen sijaan ensimmäisen ja toisen vuosikurssin opiskelijoiden vastaaminen järjestettiin keskitetysti oppitunneilla. Siksi heidän osuutensa vastaajista oli suurempi.

Kyselyssä mitattiin seitsemää eri osa-aluetta, jotka olivat alla olevien kappaleiden numeroinnin mukaisesti: 5.2 opiskelijavalinta, 5.3 opetus (myös oppimateriaalien sisältö), 5.4 opiskelijan arviointi, 5.5 yhdenvertaisuutta loukkaava käyttäytyminen, 5.6 seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä, 5.7 rasismi, 5.8 heikommassa asemassa olevien opiskelijoiden tukeminen (oppimisen tuki,

opiskeluhoito), opiskelijan ohjaus ja esteettömyys sekä 5.9 kiusaaminen. Tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta *opiskelijavalinnoissa, opetuksessa, arvioinnissa sekä heikommassa asemassa olevien opiskelijoiden tukemisessa* mitattiin kuudella eri syrjinnän perusteella, jotka olivat: sukupuoli, etninen tausta/kansalaisuus, uskonto/ideologia/vakaumus, seksuaalinen suuntautuminen, ikä ja terveydentila. Lisäksi syrjintää kokeneilta kysyttiin, onko epäkohtiin puututtu riittävästi, niiden tultua ilmi.

Seuraavissa kappaleissa käsitellään kyselyn tuloksia osa-alueittain. Tarkastelussa käydään tulokset läpi ensin kaikkien vastanneiden osalta ja sen jälkeen siirrytään lukiokohtaiseen tarkasteluun. Tulosten tarkastelussa huomioidaan vain olennaisimmat tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvät asiat. Yksityiskohtaiset tulokset löytyvät kyselyraporteista, jotka ovat liitteenä. Tulosten, epäkohtien ja kielteisten ilmiöiden/asioiden tarkastelussa painotetaan *täysin eri mieltä* ja *jokseenkin eri mieltä* olevien vastausprosentteja. Ellei toisin ole sanottu, **edellä mainitut prosentit on laskettu yhteen, kun epäkohtia kokeneiden prosentuaalista osuutta on tarkasteltu**. Joidenkin kysymysten tarkastelussa on huomioitu myös Likert asteikon keskiarvo, koska *jokseenkin samaa mieltä* vastanneet ovat myös saattaneet havaita epäkohtia. Huomioitava on myös, että joissakin kysymyksissä asteikko on päinvastainen ja se on huomioitu tulosten tarkastelussa.

5.2. Yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutuminen opiskelijavalinnoissa

Opiskelijavalinnassa noudatetaan lukiolakia sekä Opetusministeriön asetusta opiskelijaksi ottamisen perusteista lukiokoulutuksessa. Nämä viranomaispäätökset omalta osaltaan tukevat tasa-arvon toteutumista opiskelijavalinnassa. Opiskelijoiden valintatilanteessa ja opiskelun aikana on tärkeää tukea tasa-arvon toteutumista. Koulutuksen järjestäjän on kehitettävä toimintaansa siten, että toiselle asteelle hakeutuvien opiskelijoiden valintamenettely on yhdenvertaista.⁷

Jos nuorille tarkoitettuun lukiokoulutukseen hakeutuvia on enemmän kuin täytettäviä opiskelupaikkoja, opiskelijat otetaan lukioon perusopetuksen päättötodistuksen äidinkielen ja

---

⁷ Opetushallitus 2014, s. 6.

kirjallisuuden, toisen kotimaisen kielen, vieraiden kielten, uskonnon tai elämäkatsomustiedon, historian, yhteiskuntaopin, matematiikan, fysiikan, kemian, biologian, terveystiedon ja maantieteen arvosanojen aritmeettisen keskiarvon osoittamassa järjestyksessä. Korotetut arvosanat huomioidaan, jos siitä on erillinen koulun antama todistus. Keskiarvo lasketaan sadasosan tarkkuudella. Mikäli useammalla hakijalla on sama keskiarvo, otetaan tällöin valinnassa huomioon hakijoiden esittämät hakutoiveet ja sen jälkeen hakijoiden kaikkien aineiden aritmeettinen keskiarvo. **Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa opiskelijavalinnoissa toteutetaan edellä mainittuja valtakunnallisia säädöksiä sekä koulutuksen järjestäjän (Kouvolan kaupunki) ohjeita noudattamalla.**

Tasa-arvo opiskelijavalinnoissa toteutuu *Kouvolan lukiokoulutuksessa hyvin (liite 1)*. Eniten opiskelijavalinnoissa on ollut iästä johtuvaa syrjintää, jota oli kokenut 3,6 prosenttia vastaajista. Sen sijaan opiskelijavalintoihin liittyvään syrjintään puuttuminen on kehityskohde lukiokoulutuksessa. Peräti 38 prosenttia opiskelijoista, jotka olivat syrjintää havainneet, olivat sitä mieltä, että syrjintään ei ole puututtu riittävästi asioiden tultua ilmi.

Kouvolan Yhteislyseossa (liite 2) tulokset ovat samankaltaisia kuin koko lukiokoulutuksessa. Eniten Yhteislyseossa oli, koko lukiokoulutuksen tavoin, koettu ikäsyrjintää (4 %). *Kuusankosken lukiossa (liite 3)* syrjintää oli koettu eniten sukupuolen (6,4 %) ja terveydentilan (5,7 %) perusteella. *Ilta lukiossa (liite 4)* opiskelijavalintojen tasa-arvoon liittyviä epäkohtia oli vähän. Syrjintää koettiin seksuaalisen suuntautumisen (2,6 %) ja terveydentilan vuoksi (5,1 %).

5.3. Yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutuminen opetuksessa

Oppilaitoksen on edistettävä yhdenvertaisuutta ja ehkäistävä syrjintää sekä tehostettava syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa. Tasa-arvolain mukaan oppilaitosten on huolehdittava siitä, että eri sukupuolilla on yhtäläiset mahdollisuudet koulutukseen ja ammatilliseen kehitykseen. Tähän ei riitä pelkästään yhdenvertainen ja tasa-arvoinen opiskelijavalinta, vaan myös opetustilanteissa sekä arvioinnissa täytyy tasa-arvoisuus ja yhdenvertaisuus huomioida. Opetustilanteiden lisäksi myös oppimateriaaleissa tulee ottaa huomioon yhdenvertaisuus- ja tasa-arvonäkökohdat. Tämä voi tarkoittaa oppimateriaalien saavutettavuutta tai myös sisältöjä. Materiaali ei saa olla syrjivää tai asenteellista. Opetuksen yhdenvertaisuuteen ja tasa-arvoon liittyviä asioita on käsitelty myös

kappaleessa 5.8. *Heikommassa asemassa olevat opiskelijat ja opiskelun tukeminen*. Kyseisessä kappaleessa on tarkemmin erilaisista opetusjärjestelyistä, oppimisen tuesta, opintojen ohjauksesta sekä opiskelijahuollosta. *Arviointia käsitellään taas kappaleessa 5.4 Yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutuminen opintosuorituksia arvioitaessa*.

Opettajat kohtelevat opiskelijoita tasa-arvoisesti ja yhdenvertaisesti *Kouvolan lukiokoulutuksessa*. Heikoin tilanne oli sukupuoleen perustuvan syrjinnän kohdalla, jota oli kokenut 2,9 prosenttia vastaajista. Myös Likert-asteikon keskiarvo oli tässä matalin (4,7) Puuttumisessa epäkohtiin oli tässäkin haasteita. Vastaajista 47 prosenttia oli sitä mieltä, että epäkohtiin ei puututa riittävästi. Kyselyssä kysyttiin myös, ovatko opiskelijat havainneet muihin opiskelijoihin kohdistuvaa syrjintää opetuksessa. Eniten syrjintää oli sukupuolen perusteella, jota oli havainnut 4,3 prosenttia vastanneista opiskelijoista. Huomioitava on, että *en osaa sanoa* vastanneiden opiskelijoiden osuus oli tässä korkea (7,2–12,8 %), kuten muissakin kyselyn kohdissa, joissa kysyttiin havaintoja muihin opiskelijoihin kohdistuvasta syrjinnästä. Oppimateriaalien kohdalla asenteellista ja syrjivää sisältöä oli havainnut 6,7 prosenttia kaikista lukiokoulutuksen vastaajista. Kolmasosa vastaajista toivoi, että epäkohtiin puututtaisiin tehokkaammin.

Kouvolan Yhteislyseossa opettajat kohtelevat opiskelijoita tasa-arvoisesti ja yhdenvertaisesti. Eniten oli koettu sukupuoleen liittyvää syrjintää. Vastaajista 3 prosenttia oli sitä mieltä, että heitä oli syrjitty opetuksessa. Vastaajista 39 prosenttia koki, ettei epäkohtiin puututa riittävästi asioiden tultua ilmi. Kuten koko lukiokoulutuksen kohdalla, myös Yhteislyseossa opiskelijat olivat havainneet enemmän muihin opiskelijoihin kuin itseensä kohdistuvaa syrjintää. Lähes viisi prosenttia Yhteislyseon vastaajista näki, että opettajat syrjivät muita opiskelijoita sukupuolen perusteella. Oppimateriaalit koki syrjiviksi 6,7 prosenttia Yhteislyseon vastaajista. Oppimateriaalien avoimissa vastauskentissä kommentoitiin historian oppikirjojen ja uskonnon materiaalien asenteellisia sisältöjä.

Kuusankosken lukiossa ovat opiskelijat havainneet itseensä kohdistuvaa syrjintää vähän. Opettajat olivat kohdelleet opiskelijoita syrjivästi eniten terveydentilan perusteella (5,1 %). Tosin sukupuoleen perustuvan syrjinnän kohdalla Likert-asteikon keskiarvo oli matalin (4,6). Muita opiskelijoita syrjittiin eniten etnisen taustan/kansalaisuuden (4,5 %) ja sukupuolen (3,8 %) vuoksi. Kuusankosken vastaajista 7 prosenttia koki oppimateriaalit syrjiviksi. Avoimissa vastauskentissä

kommentoitiin erityisesti historian oppikirjojen sisältöjä ja asenteellisia stereotyyppioita. Erityisesti vastaajat korostivat sitä, että sisältöjen asenteellisuutta ei tuotu esille ja käsitelty asianmukaisesti.

Myös *iltalukion* vastaajat näkivät, että opettajat kohtelevat heitä tasa-arvoisesti ja yhdenvertaisesti. Likert -asteikon keskiarvon mukaan, enemmän havaittiin vastaajaan itseensä liittyviä epäkohtia, kuin muihin opiskelijoihin liittyviä asioita. Jälkimmäisessä *en osaa sanoa* vastanneiden osuus oli suuri. Osa opiskelijoista näki, että oppimateriaalien sisällöt olivat syrjiviä tai asenteellisia (vastaajista 5,2 %).

5.4. Yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutuminen opintosuorituksia arvioitaessa

Arviointia suoritetaan niin opintojaksoissa kuin lukion päättöarvioinnissakin. Opintojaksoilla opiskelijoiden arviointi, opetusmenetelmät ja työskentelytavat ovat monipuolisia jokaisen oppiaineen erityispiirteet huomioiden. Opiskelijan suorituksia arvioidaan koko opintojakson ajan, mutta näkyvin osa arviointia on niin sanottu summatiivinen arviointi, joka käytännössä tarkoittaa arvosanaa numerona tai suoritettu-hylätty-merkintänä. Arvioinnin perusteet on oltava kaikille yhdenmukaiset ja niistä on tiedotettava opiskelijaa viimeistään opintojakson alkaessa.

Opiskelijoiden arvioinnissa noudatetaan lukiolakia ja asetusta. Arviointi suoritetaan aina niin, että se noudattaa yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon periaatetta. Opiskelija, joka on tyytymätön arviointiin, voi hakea oikaisua siitä aluehallintovirastolta lukiolain 53 §:n mukaisesti. Opintosuoritusten arviointi tehdään valtakunnallisesti hyväksytyjen arviointiperiaatteiden mukaisesti. Opintosuoritusten arvioinnin oikeudenmukaisuuteen ja tasapuolisuuteen on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Opintojaksojen arviointi koetaan tasa-arvoisena ja yhdenvertaisena *Kouvolan lukiokoulutuksessa*. Eniten syrjintää tapahtui sukupuolen perusteella. Tätä mieltä oli 2,1 prosenttia vastaajista. Epäkohtiin puuttuminen nähtiin jälleen melko heikkona. Vastaajista 38 prosenttia näki, ettei epäkohtiin puututa riittävästi.

Kouvolan Yhteislyseon tulokset olivat hyvin samankaltaiset koko lukiokoulutuksen tulosten kanssa. Eniten arvioinnissa oli havaittu sukupuoleen perustuvaa syrjintää (2,8 % vastaajista). Arviointi nähtiin tasa-arvoisena myös *Kuusankosken lukiossa*. Eniten syrjintää koettiin etnisen taustan tai kansalaisuuden perusteella (2,6 % vastaajista). *Italukiossa* ei syrjintää arvioinnissa vastanneiden osalta noussut esille.

5.5 Yhdenvertaisuutta loukkaava käyttäytyminen

Yhdenvertaisuuslain 14 §:n mukaan henkilön tai ihmisryhmän ihmisarvoa tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukkaava käyttäytyminen on häirintää, jos loukkaava käyttäytyminen liittyy henkilökohtaisiin ominaisuuksiin tai muihin yhdenvertaisuuslain 8 §:ssä mainittuihin asioihin ja käyttäytymisellä luodaan henkilöä tai ihmisryhmää halventava, nöyryyttävä, uhkaava, vihamielinen tai hyökkäävä ilmapiiri. Jokaisella on oikeus nauttia perustavanlaatuisista oikeuksistaan yhdenvertaisesti muiden kanssa. Ihmisen luontainen arvo ei riipu hänen alkuperästään, iästään, terveydentilastaan tai muista ominaisuuksistaan taikka muiden mielipiteistä ja arvostuksista. Käyttäytyminen voi olla esimerkiksi epäasiallista puhetta, sähköpostiviestejä, ilmeitä, eleitä tai epäasiallisen materiaalin esille laittamista. Epäasiallinen käyttäytyminen voi kohdistua myös ihmisryhmään.⁸ Yhdenvertaisuuslaissa mainittu häirintä voi olla myös rasismia, jos se kohdistuu ihonväriin, etniseen alkuperään, kansalaisuuteen, äidinkieleen tai uskontoon.

Koulutuksen järjestäjän tulee kaikin käytettävissään olevin toimenpitein estää ja poistaa häirintä, jos se on saanut tiedon, että opiskelija on joutunut toimipaikassa, koulussa tai oppilaitoksessa tai koulutuksen järjestäjän järjestämässä tilaisuudessa tai toiminnassa häirinnän kohteeksi. *Mikäli edellä mainittua opiskelijaan kohdistuvaa häirintää tai syrjintää on havaittavissa, tulee se saattaa välittömästi rehtorin tietoon, asiaan tulee puuttua korjaavina toimenpiteinä välittömästi sekä viedä asia tiedoksi opiskeluhuoltoryhmään toimenpiteitä varten.*

---

⁸ HE 19/2014 vp, s. 78.

Kouvolan lukiokoulutuksessa yhdenvertaisuutta loukkaavaa käyttäytymistä oli vastausten perusteella jonkin verran. Itseensä kohdistuvaa loukkaavaa käyttäytymistä oli kokenut 11,5 prosenttia vastaajista. Toisiin opiskelijoihin liittyvää loukkaavaa käyttäytymistä oli havainnut jopa 24,1 prosenttia vastaajista. Lisäksi lähes kolmasosan mielestä loukkaavaan käyttäytymiseen ei ole puututtu riittävän tehokkaasti. Myös avoimissa vastauskentissä aiheesta oli paljon kommentteja. Niissä painottuivat erityisesti heikko puuttuminen loukkaavaan käyttäytymiseen. Lisäksi toivottiin keinoja loukkaavan käytöksen ennaltaehkäisyyn.

Kouvolan Yhteislyseossa loukkaavaa käyttäytymistä oli kokenut noin 9 prosenttia vastaajista. Sen sijaan muihin opiskelijoihin kohdistuvaa loukkaavaa käyttäytymistä oli havainnut 22 prosenttia vastaajista. *Kuusankosken lukiossa* loukkaavaa käyttäytymistä oli kokenut lähes 18 prosenttia vastaajista. Toisiin opiskelijoihin kohdistuvaa loukkaavaa käyttäytymistä oli havainnut 32,5 prosenttia vastaajista. *Ilta lukion* kohdalla kyseiset luvut olivat 12,8 prosenttia molemmissa väittämässä.

5.6 Seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä

Seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä on määritelty tasa-arvolain 7 §:ssä (ks. kappale 3). Seksuaalinen häirintä ja häirintä sukupuolen perusteella ovat tasa-arvolain tarkoittamaa syrjintää. Seksuaalinen häirintä ja ahdistelu määritellään ei-toivotuksi ja yksipuoliseksi joko fyysiseksi, sanalliseksi tai sanattomaksi seksuaalissävytteiseksi käyttäytymiseksi, joka on kohteelle vastentahtoista ja herättää kielteisiä tunteita. Häirintää voi tapahtua ympäristöstä riippumatta, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa. Naiset kohtaavat seksuaalista häirintää miehiä useammin. Lisäksi nuori ikä, vähemmistöön kuuluminen ja pienituloisuus lisäsivät merkittäväällä tavalla häirinnän kasautumisen riskiä. Nuori ikä on etenkin naisille merkittävä seksuaalisen häirinnän riskitekijä.⁹

Seksuaalista häirintää voivat olla seksuaalisesti vihjailevat tai epäasialliset puheet, eleet, ilmeet, vitsit tai yksityiselämää koskevat huomautukset, kysymykset tai sukupuolista kanssakäymistä

---

⁹ Terveystieteiden tutkimuskeskus, kohta Seksuaalinen häirintä. <https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/tasa-arvon-tila/vakivalta-ja-hairinta/seksuaalinen-hairinta> (Haettu 24.11.2023)

koskevat ehdotukset/vaatimukset. Myös epäasialliset seksuaaliset sisällöt eri sosiaalisen median kanavissa tai tekstiviestit, sähköpostit tai puhelinsoitot voivat olla seksuaalista häirintää. Fyysistä häirintää ovat muun muassa fyysinen koskettelu ja lähentely sekä pahimmillaan raiskaus tai sen yritys.¹⁰

Käsitykset fyysisen vuorovaikutuksen muodoista ja sopivista rajoista ovat kulttuuri- ja yksilökohtaisia. Monien oppiaineiden, kuten liikunnan ja käsityön opetukseen kuuluu, että opettaja tai opiskelija voivat koskettaa toista opiskelijaa. Olennaista on, että fyysinen kosketus ei seksualisoidu eikä sen kohde koe sitä kiusallisena, pakottavana tai epämiellyttävänä. Vuorovaikutuksen sopivuuden arvioinnissa opiskelijan oma kokemus on tärkein, mutta myös opettajan tulee ymmärtää, kokeeko opiskelija opettajan kosketuksen sopivana vai ei.¹¹

Seksuaalinen ahdistelu on seksuaalista häirintää sisältävä rikos, joka on rangaistavaa rikoslain (39/1889, RL) 20 luvun mukaisesti. Se tarkoittaa seksuaalista itsemääräämisoikeutta loukkaavaa fyysistä tekoa tai voimakkuutensa tai toistuvuutensa vuoksi sellaiseen rinnastuvaa sanallista tai muuta tekoa. Fyysinen teko voi olla esimerkiksi suutelu tai sivelyä, puristelua tai taputtelua, jonka kohteena on seksuaalisesti merkityksellinen ruumiinosa, kuten rinnat, sukupuolielin, takapuoli tai reidet. Seksuaalista ahdistelua ei ole tavanomainen, esimerkiksi ihmisjoukossa ohimennen tapahtuva toisen hipaisu, vaan teolta edellytetään tiettyä intensiivisyyttä.¹² Sen sijaan seksuaalista ahdistelua voi olla esitetty tai lähetty viesti tai kuva (RL 20:6.1).

Sukupuoleen perustuva häirintä tarkoittaa epämiellyttävää käytöstä, joka liittyy henkilön sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun. Sukupuoleen perustuva häirintä ei ole seksuaalista, mutta loukkaa toisen henkilön koskemattomuutta. Häirintään liittyy usein uhkaa,

---

¹⁰ Granskog ym. 2018, s. 6.

¹¹ Granskog ym. 2018, s. 6.

¹² HE 13/2022 vp, s. 12.

nöyryytystä ja ahdistusta.¹³ Sukupuoleen perustuvaa häirintää voi olla esimerkiksi halventava puhe toisesta sukupuolesta. toisen sukupuolen alentaminen tai työpaikka- tai koulukiusaaminen silloin, kun se perustuu kiusatun sukupuoleen.¹⁴ Tällöin tarkoituksellisesti loukataan henkilön henkistä tai fyysistä koskemattomuutta luomalla vihamielinen, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri.

Kouvolan lukiokoulutuksessa seksuaalista häirintää oli kokenut 5,1 prosenttia ja sukupuoleen perustuvaa häirintää 5,8 prosenttia kaikista kyselyyn vastanneista. Muihin opiskelijoihin kohdistuvaa seksuaalista häirintää oli havainnut 9,2 prosenttia ja sukupuoleen perustuvaa häirintää 8 prosenttia vastaajista. Vastaajista noin 32 prosenttia näki, ettei edellä mainittuihin epäkohtiin puututtu asianmukaisesti. Avoimissa vastauksissa puuttumattomuus tuli myös esille.

Kouvolan Yhteislyseossa kolme prosenttia vastaajista oli kokenut seksuaalista häirintää ja 4,4 prosenttia sukupuoleen perustuvaa häirintää. Muihin opiskelijoihin kohdistuvaa seksuaalista häirintää oli havainnut 5,8 prosenttia vastaajista ja sukupuoleen perustuvaa häirintää 6,6 prosenttia vastaajista. *Kuusankosken lukiossa* samoja epäkohtia koskevat luvut olivat vastaajaan itseensä kohdistuvan häirinnän osalta 12,1 ja 9,6 prosenttia sekä muihin kohdistuneen häirinnän osalta 19,1 prosenttia ja 14 prosenttia. Vastaajista yli 32 prosentin mielestä epäkohtiin ei myöskään puututtu asianmukaisesti.

Iitalukiossa muihin kohdistuvaa seksuaalista häirintää oli havainnut 5,1 prosenttia vastaajista, samoin kuin vastaajaan itseensä kohdistuvaa sukupuoleen perustuvaa häirintää. Seksuaalisesta häirinnästä ja muihin opiskelijoihin kohdistuvasta sukupuoleen perustuvasta häirinnästä ei mainintoja ollut.

---

¹³ Tasa-arvoaltuutettu, Seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä. <https://tasa-arvo.fi/seksuaalinen-ja-sukupuoleen-perustuva-hairinta1> (Haettu 8.12.2023)

¹⁴ Tasa-arvoaltuutettu, Seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä. <https://tasa-arvo.fi/hairinta> (Haettu 29.11.2023)

5.7. Rasismi

Rasismi on ajatusmalli, jossa joitakin ihmisryhmiä määritellään alempiarvoiseksi esimerkiksi ihonvärin, etniseen ryhmään kuulumisen, kansalaisuuden, kulttuurin, äidinkielen tai uskonnon perusteella. Rasismi voi ilmetä vihapuheena, syrjintänä, väkivaltana tai näennäisen neutraaleina käytäntöinä, sanoina ja tekoina, jotka tosiasiaassa saattavat loukata ihmisiä ja sulkea heitä ulos eri tilanteista. Tämän vuoksi rasismia voi olla vaikeaa tunnistaa.

Sisäistetyllä rasismilla tarkoitetaan sitä, että rasismi voi sisäistyä itseinhoksi tai kokemukseksi omasta huonommuudesta, joka voi vaikuttaa negatiivisesti esimerkiksi kasvuun ja oppimiseen. Rasismi voi näyttäytyä myös rakenteissa, kuten työelämässä, koulutuksessa ja kasvatuksessa syrjivinä toimintatapoina ja prosesseina, joissa organisaatiot, yritykset, laitokset ja virastot syrjivät joko välittömästi tai välillisesti tiettyjä ihmisryhmiä. Rakenteellinen rasismi ilmenee toistuvina tekoina ja toimintatapoina, joihin ei useinkaan kiinnitetä huomiota – mikäli ei ole itse niiden kohteena. Syrjintätapauksia ei tulisi aina nähdä pelkästään yksittäisinä tapauksina, vaan on pyrittävä myös tunnistamaan niiden taustalla vaikuttavia laajempia arvoja ja ajatusmalleja, jotka tuottavat rasismia.¹⁵

Rasismi voi kohdistua yksittäiseen ihmiseen tai ihmisryhmään. Esimerkiksi rasistisen materiaalin esillä pitäminen julkisissa tiloissa, esimerkiksi oppilaitoksessa, voi loukata asiakkaan ihmisarvoa, sillä tavalla, että tekoa voidaan pitää rasismina ja yhdenvertaisuuslain mukaisena häirintänä. Myös kansanryhmää halventava leikinlasku saattaa siten loukata kyseiseen ryhmään kuuluvan henkilön ihmisarvoa, vaikka tähän ei suoranaisesti olisi pyrittykään.¹⁶

Kyselyn perusteella rasismia esiintyy *Kouvolan kaupungin lukiokoulutuksessa*. Vastajaan itseensä kohdistuvasta rasismista täysin samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä oli 2,8 prosenttia

---

¹⁵ Opetushallitus, Käsitteet, kohta Rasismi. <https://www.oph.fi/fi/opettajat-ja-kasvattajat/kasitteet> (Haettu 29.11.2023)

¹⁶ HE 19/2014 vp, s. 78.

vastaajista. Kun tarkastellaan havaintoja muihin opiskelijoihin kohdistuvasta rasismista, lähes 13 prosenttia vastaajista oli täysin samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä. Lisäksi 23,5 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että asioihin ei puututa riittävästi.

Kouvolan Yhteislyseossa vastaajaan itseensä kohdistuvasta rasismista täysin samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä oli 3 prosenttia vastaajista. Muihin opiskelijoihin kohdistuvasta rasismista, lähes 10 prosenttia vastaajista oli täysin samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä. Lisäksi 24 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että asioihin ei puututa riittävästi. *Kuusankosken lukiossa* vastaajista 3,2 prosenttia oli itse kohdannut rasismia (jokseenkin samaa mieltä tai täysin samaa mieltä). Toisiin opiskelijoihin kohdistuvaa rasismia oli havainnut peräti 23 prosenttia vastaajista. Vastaajista 22 prosenttia oli sitä mieltä, että rasismiin ei puututa riittävästi. *Ilta lukiossa* 7,7 prosenttia näki, että muihin opiskelijoihin on kohdistunut rasismia. Kuitenkaan juuri kukaan ei, kyselyn perusteella, ollut itse kokenut rasismia.

5.8. Heikommassa asemassa olevat opiskelijat, opintojen ohjaus, tuki sekä esteettömyys

Kouvolan kaupungin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmassa sitoudutaan tukemaan syrjinnän vaarassa tai yhdenvertaisuuden toteuttamisen kannalta heikoimmassa asemassa olevien aseman parantamista. Esimerkiksi vammaisten henkilöiden kohdalla koulutuksen järjestäjän on tehtävä asianmukaiset ja kulloisessakin tilanteessa tarvittavat kohtuulliset mukautukset, jotta he voivat yhdenvertaisesti muiden kanssa saada koulutusta, työtä ja yleisesti tarjolla olevia tavaroita ja palveluita (YhdenvertL 15 §). Edellä mainittujen henkilöiden yhdenvertainen kohtelu voidaan varmistaa muun muassa positiivisella erityiskohtelulla.¹⁷

Koulutuksen esteettömyydellä tarkoitetaan sitä, että opiskelijan mahdolliset tuen tarpeet tai erityisjärjestelyt opiskelijavalinnassa ja opiskelussa eivät saa muodostua esteeksi hänen yhdenvertaiselle koulutukseen valituksi tulemiselleen ja opiskelulle.¹⁸ Oppilaitoksen on oltava fyysisesti

---

¹⁷ Kouvolan kaupungin henkilöstöä koskeva tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma 2022-2023.

¹⁸ Honkala ym. 2019, s. 28.

esteetön, jolla tarkoitetaan, että oppilaitosrakennus on helposti saavutettava, siellä on riittävästi sopivia parkkipaikkoja. Lisäksi rakennuksessa sisäänkäyntien ja kulkuväylien tulee olla riittävän leveitä ja selkeästi opastettuja. Liikuntavammaisten henkilöiden tulee voida liikkua esteettömästi rakennuksessa opetus-, ruokala- ja pesutiloihin sekä muihin välttämättömiin tiloihin. Kuulovammaisten henkilöiden kohdalla pitää taata mahdollisimman äänetön ja kaiuton opiskelutila, jossa on hyvä valaistus. Näkövammaisten opiskelijoiden esteettömyyttä voidaan edistää valitsemalla oikeat pintamateriaalit, värit ja valaistus sekä huomioimalla akustiset olosuhteet.¹⁹

Kouvolan kaupungin lukiokoulutuksessa fyysiseen esteettömyyteen on kiinnitetty huomiota. Oppilaitosrakennuksiin ja -kiinteistöihin tehdään eri säädösten mukaiset säännölliset tarkastukset ja rakennusten sekä kiinteistöjen kuntoa seurataan ja ylläpidetään. Oppilaitosrakennuksissa esteetön liikkuminen on varmistettu riittävän tilavilla opetustiloilla ja käytävillä. Käytävissä ja opetustiloissa ei säilytetä turhia tai niihin kuulumattomia tavaroita. Lisäksi rakennuksissa on hissejä tai muita liikumista helpottavia ratkaisuja. Opetustilojen akustiikkaan on kiinnitetty erityistä huomiota ja joihinkin tiloihin on esimerkiksi lisätty akustiikkalevyjä kaiunnan poistamiseksi. Opasteet ja niiden kunto tarkastetaan säännöllisesti palotarkastusten yhteydessä. Valaistus on jokaisessa oppilaitoksen tilassa pyritty saamaan sopivaksi ja suositusten mukaiseksi. Työtilojen valaistusta seurataan myös säännöllisesti.

Oppimisympäristön täytyy olla myös pedagogisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti esteetön, jossa joustavasti huomioidaan kaikkien opiskelijoiden ja tutkinnon suorittajien yksilölliset oppimisedellytykset. Opiskelijalle luodaan mahdollisuuksia osallistua opintojensa suunnitteluun ja vaikutusmahdollisuuksia lisätään esimerkiksi kehoittamalla heitä osallistumaan monipuolisesti koulun toimintaan, kuten opiskelijakuntatyöhön. Myös oppimateriaalien täytyy olla sopivia heikoimmille opiskelijoille. Myös oppimisen tuen ja ohjauksen riittävyys on varmistettava. Erityisesti on kiinnitettävä huomiota nivelvaiheen ja koulusiirtymien sujuvuuteen ja yhteistyöhön oppilaitosten, opiskelijan ja huoltajien kanssa.

---

¹⁹ Honkala ym. 2019, s. 29.

Koulutuksen järjestäjän on arvioitava esteettömyyden toteutumista koulutuksessa ja opetusjärjestelyissä. Huomioitava on pedagogiset, asenteelliset, psyykkiset, sosiaaliset sekä vuorovaikutukseen, tietotekniikkaan, tiloihin ja ympäristöön liittyvät näkökohdat.²⁰ Kouvolan kaupungin lukio-koulutuksessa tarjotaan kattavaa ja monipuolista oppimisen tukea. Erityisopetuksen käytössä oleva resurssit ovat hyvät ja erityisopettajien määrä on riittävä. Opintojaksojen kokeissa sekä ylioppilaskokeissa on mahdollisuus saada lisäaikaa tiettyjen kriteerien täytyessä. Lisäksi oppimateriaalihankinnoissa kuullaan opiskelijoita. Opiskelijalla on mahdollisuus suorittaa opintoja joustavasti kaikissa opetuksen järjestäjän toisen asteen oppilaitoksissa. Esimerkiksi Kouvolan iltalukio tarjoaa mahdollisuuden suorittaa opintojaksoja verkkokursseina.

Opinto-ohjaukseen erityisesti nivelvaiheissa, kuten siirtymisessä toiselle asteelle sekä siirtymisessä jatko-opintoihin, kiinnitetään huomiota. Lähtökohtaisesti opiskelijoiden käytössä ovat kuraattori-, psykologi- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut. Lukiokoulutuksessa on valtakunnallisten mitoitusten mukaiset kuraattorihuoltopalvelut. Kouvolan kaupungin lukiokoulutuksessa opiskeluhoollon järjestäminen ja sen prosessit määritellään opiskeluhooltosuunnitelmassa. Oppivelvollisuuden suorittamisesta oppivelvollisuuslain 8 §:n opiskeluoikeuden määräaikaisen erottamisen aikana on kerrottu tarkemmin Kouvolan kaupungin opiskeluhooltosuunnitelmassa.

Yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutuminen opiskelijavalinnoissa ks. myös kappale 5.2.

Kyselyyn vastanneet näkevät, että opintojen ohjauksessa opiskelijoita kohdellaan varsin tasa-arvoisesti ja yhdenvertaisesti koko *Kouvolan lukiokoulutuksessa*. Syrjinnän perusteesta riippuen, noin 1 prosentti vastaajista koki ja havaitsi, että ohjauksessa on tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyviä epäkohtia. Epäkohtiin puuttumisessa nähtiin tässäkin haasteita, sillä 41 prosenttia syrjintää kokeneista ja peräti 69 prosenttia syrjintää havainneista toi esille, että syrjintään ei ole puututtu riittävästi. Vaikka syrjintää osoittavat prosenttiosuudet ovat kyselyn perusteella pieniä, avoimissa vastauksissa tuli esille havaintoja heikommassa asemassa olevien opiskelijoihin kohdistuvasta

---

²⁰ Honkala ym. 2019, s. 28–32.

syrynnästä. *Kouvolan Yhteislyseossa, Kuusankosken lukiossa ja iltalukiossa* opintojen ohjaukseen liittyvät, syrjintää kokeneiden vastaajien, osuudet poikkesivat erittäin vähän koko Kouvolan lu-
vuista.

Oppimisen tuen ja opiskeluhuollon palveluissakin opiskelijoita kohdellaan pääasiassa tasa-arvoi-
sesti ja yhdenvertaisesti. Koko Kouvolan lukiokoulutuksessa syrjintää kokeneiden vastaajien osuu-
det näissä olivat hyvin samankaltaiset kuin opintojen ohjauksessakin. Myös erot *Kouvolan Yhteis-
lyseon, Kuusankosken lukion ja iltalukion* välillä olivat pieniä.

Esteettömyyttä tarkasteltiin viiden ulottuvuuden avulla, joita olivat opiskeluympäristössä liikkumi-
nen, tilojen valaistus, ryhmään kuuluminen, vaikuttamismahdollisuudet ja oppimateriaalien saavu-
tettavuus. Oppimateriaalien syrjiviä tai asenteellisia sisältöjä tarkasteltiin kappaleessa 5.3.

Kouvolan lukiokoulutuksessa eniten kritiikkiä vastausten perusteella sai oppimateriaalien saavutet-
tavuus. Yhteensä 14,5 prosenttia oli joko täysin eri mieltä tai jokseenkin eri mieltä, että oppimate-
riaalit ovat rakenteeltaan selkeitä, niiden tekninen käytettävyys on hyvä ja navigointi helppoa.
Myös koulun toimintaan vaikuttaminen (8,3 %) ja ryhmään kuuluminen (8,1 %) sai jonkin verran
täysin eri mieltä/jokseenkin eri mieltä -vastauksia. Mainittakoon, että Likertin-asteikon keskiar-
volla mitattuna oppimateriaalien rakenteellinen saavutettavuus ja koulun toimintaan vaikuttami-
nen saivat alimmat keskiarvot (4,0). Opiskelijoista 29 prosenttia näki, ettei edellä mainittuihin, es-
teettömyyteen liittyviin epäkohtiin, puututtu riittävästi.

Kouvolan Yhteislyseossa eniten haasteita oli edellä mainitussa oppimateriaalien rakenteessa, sel-
keydessä ja navigoinnissa. Vastaajista 16,2 prosenttia täysin eri mieltä/jokseenkin eri mieltä, että
oppimateriaalit ovat saavutettavia (Likert-keskiarvo 3,9). *Kuusankosken lukiossa* oppimateriaalien
teknisestä saavutettavuudesta eri mieltä oli yhteensä 10,2 prosenttia vastanneista (Likert-kes-
kiarvo 4,1). Sen sijaan vaikutusmahdollisuudet koulun toimintaan sai eniten täysin tai jokseenkin
eri mieltä -vastauksia (10,9 %, Likert-keskiarvo 3,9). *Iltalukiossa* koettiin ryhmään kuuluminen
haasteelliseksi. Vastaajista yli neljännes koki, ettei kuulunut mihinkään ryhmään. Vastaajista 12,8
prosenttia koki, että oppimateriaalien teknisessä saavutettavuudessa oli puutteita.

5.9. Kiusaamisen estäminen ja siihen puuttuminen

Lukiolain 40 §:n mukaan opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Koulutuksen järjestäjän tulee suojata opiskelijaa kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä. Kiusaaminen on yksi syrjinnän muoto, jota voi esiintyä sekä oppilaitoksessa että vapaa-ajalla. Vapaa-ajalla tapahtuvan kiusaamisen vaikutukset heijastuvat helposti myös oppilaitosyhteisöön. Yhä harvemmin kiusaamistilanteita kyetään sijoittamaan tiettyyn fyysiseen paikkaan, koska kiusaamista tapahtuu esimerkiksi sosiaalisen median ja sähköisten viestintäkanavien kautta. Kiusaamistapojen ja -tilanteiden moninaisuuden vuoksi kiusaamisen tunnistaminen ja siihen puuttuminen edellyttää selkeitä toimintatapoja. Kiusaamista ei tule hyväksyä missään muodossa ja se tulee aina saattaa henkilökunnan tietoon. Kiusaamiseen pitää puuttua välittömästi.

Tärkeää on, että oppilaitoksen ilmapiiri on turvallinen ja opiskelijat voivat luottamuksellisesti saattaa henkilökunnan tietoon kiusaamistilanteet. Kiusaamisesta voi kertoa kuka tahansa ja matalalla kynnyksellä. Tärkeää on, että kiusaaminen tunnistetaan ja siihen puututaan ajoissa. Tämä tarkoittaa, että pieniinkin asioihin, ongelmiin tai häiriöihin, jotka loukkaavat yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa, suhtaudutaan vakavasti.

Kiusaamistilanteisiin puuttumisesta säädetään lukiolaissa ja ohjeistetaan muun muassa Kouvolan kaupungin opiskeluhoitosuunnitelmassa. Oppilaitostasolla tarjotaan lukion henkilökunnalle perustietoa kiusaamisesta ja siihen puuttumisesta sekä sitoutetaan koko henkilökunta kiusaamisen vastaiseen työhön. Ryhmätasolla pyritään vaikuttamaan opiskelijoihin niin, että he kiusaajan kannustamisen sijaan asettuisivat tukemaan kiusattua ja osoittaisivat, etteivät hyväksy kiusaamista. Oppilaitoskohtainen opiskeluhoitotyöryhmä osallistuu kiusaamisen ehkäisemiseen, sen seurantaan sekä kiusaamisen vastaisten toimintamallien luomiseen. Opiskelijoiden tasolla keskitytään esille tulevien kiusaamistapauksien mahdollisimman tehokkaaseen selvittelyyn.

Opiskelijoiden väliseen väkivaltaan puuttuu se aikuinen, joka näkee tapahtuman ensimmäisenä tai jolle siitä ensimmäisenä kerrotaan. Tapauksen käsittelyä jatketaan tarvittaessa yhteistyössä opiskeluhoitoyhteistyön kanssa. Opettajan tai rehtorin tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä

tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäilyn ja niiden kohteena olevan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

Kiusaamistilanteisiin puuttumisessa voidaan käyttää myös Kouvolan lukiokoulutuksen kurinpito-suunnitelmaan ja varhaisen tuen malliin kirjattuja keinoja.

Kouvolan lukioissa esiintyy kiusaamista, joskin oppilaitoskohtaiset erot ovat kyselyn perusteella suuret. Kiusaamista Kouvolan lukiokoulutuksessa oli kokenut 5,6 prosenttia vastaajista. Muihin opiskelijoihin kohdistuvaa kiusaamista oli havainnut 15,2 prosenttia vastaajista. Vastaajista 34 prosenttia oli sitä mieltä, että kiusaamiseen ei puututtu riittävin keinoin. Myös avoimissa vastauksissa korostui puuttumattomuus kiusaamistilanteisiin. *Kouvolan Yhteislyseossa* kiusaamista oli kokenut 3,7 prosenttia vastaajista ja muihin opiskelijoihin kohdistuvaa kiusaamista havainnut 11,4 prosenttia vastaajista. *Kuusankosken lukiossa* vastaavat luvut olivat huomattavasti suuremmat, 10,2 prosenttia ja 26,1 prosenttia. *Iitalukiossa* kiusaamista on kokenut 7,7 prosenttia ja havainnut 12,9 prosenttia vastaajista.

6. Toimenpiteet yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämiseksi ja epäkohtien poistamiseksi

Tässä kappaleessa on joitakin kyselyn pohjalta nousseita kehittämissuhteita ja -ajatuksia epäkohtien poistamiseksi. Seuraavia ajatuksia on tuotu esille tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöryhmässä, lukiodien rehtoreiden kesken ja oppilaitosyhteisön hyvinvointiin liittyvissä ryhmissä, kuten oppilaitoskohtaisissa opiskeluhoitoryhmissä. Kehittämissuhteiden painotus on nimenomaan epäkohtien ennaltaehkäisyssä.

Kevään 2024 kyselyssä positiivisina asioina tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta nousivat esille opiskelijavalinnat ja opiskelijoiden kohtelu opetuksessa sekä arvioinnissa. Myös opiskelijoiden tukemiseen ja ohjaukseen liittyvät osatekijät, kuten opintojen ohjaus, oppimisen tuki ja opiskeluhoito näyttivät kyselyn perusteella olevan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta kunnossa. Lisäksi oppilaitosten väliset erot edellä mainituissa asioissa olivat varsin vähäisiä.

Huomioitava tosin on, että yksikin kokemus epäkohdista on liikaa ja nykytilan ylläpitäminen ja parantaminen vaati aktiivisia toimenpiteitä. Tärkeää on, että jokaisessa lukiossa puututaan, seurataan, kehitetään ja arvioidaan kyselyssä nousseita asioita ja epäkohtia. Lukioden välinen vertailu sinällään ei ole oleellista, vaan nimenomaan oman lukion tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustoiminnan kehittäminen. Tärkeintä on suunta, minne olemme menossa, ja mitä seuraavassa kysely kolmen vuoden kuluttua kunkin lukion kohdalla kertoo.

Lukiokoulutuksesta löytyi myös epäkohtia ja kehitettäviä asioita. Yhdenvertaisuutta loukkaava käyttäytyminen, seksuaalinen ja sukupuoleen perustuvaa häirintä, rasismi sekä kiusaaminen korostuivat kyselyssä muita mitattuja asioita enemmän. Näissä asioissa oli havaittavissa myös oppilaitoskohtaisia eroja. Vastaajaan itseensä kohdistuvan seksuaalisen ja sukupuoleen perustuvaa häirinnän lisäksi, erityisen huolestuttavia olivat kyselyssä nousseet havainnot muihin opiskelijoihin kohdistuvasta seksuaalisesta häirinnästä.

Seksuaalisen ja sukupuoleen liittyvän häirinnän lisäksi myös yhdenvertaisuutta loukkaavassa käyttäytymisessä, rasismissa ja kiusaamisessa oli enemmän toisiin opiskelijoihin kohdistuvia havaintoja kuin vastaajaan itseensä kohdistuvia kokemuksia. Tähän liittyen erityisen huolestuttavaa oli, että kyselyssä nousi esille myös tilanteisiin puuttumattomuus. Vaikka havaintoja oli tehty ja niistä ilmoitettu, vastaajat kokivat, etteivät ne olleet johtaneet toimenpiteisiin. Huomioitava tässä on se, että tilanteisiin puuttumisessa saattaa syntyä salassa pidettävää tietoa, jota voivat saada vain asianosaiset.

Yhteisöllisyyden tukeminen on lukiokoulutuksessa haastavaa, koska opiskelijat opiskelevat erilaisissa, vaihtuvissa ryhmissä henkilökohtaisen opintosuunnitelmansa mukaisesti ja ryhmien opiskelijamäärät voivat suurina. Opiskeluryhmien ja lukioden suurten opiskelijamäärien vuoksi lukioissa on paljon toisilleen tuntemattomia nuoria, joiden omat koti- tai viiteryhvät ovat voineet muodostua lukion ulkopuolelle. Oppilaitoksissa olisi pohdittava, ovatko esimerkiksi nykyiset ryhmäytämisen tavat ja menetelmät riittäviä. Lisäksi toimintakulttuurin kehittämisessä ja yhteisöllisyyden lisäämisessä *opiskelijakuntien* toiminnan merkitys on suuri. Koska kyselystä nousi esille epäkohtiin puuttumattomuus, erityisen tärkeää olisi, että koulun henkilökunnalla olisi *ajantasaiset toimintaohjeet ja mallit*, kuinka epäkohtiin puututaan ja puuttumisen keinoista tiedotetaan.

Kiusaamiseen ja väkivaltaan puuttumisen malli olisi tarkoituksenmukaista saada myös lukioihin, koska lukioilla on velvoite puuttua kiusaamiseen. Tähän liittyen olisi syytä pohtia, olisiko lukioissa-kin tarve perustaa kiusaamistilanteiden käsittelyä varten *erillinen tiimi tai työryhmä*. Kiusaamista-paukset voivat nykyisin olla todella monimutkaisia ja laajoja. Useampi kiusaamistilanne voi olla yhteydessä toisiinsa ja rajanveto koulussa sekä vapaa-ajalla tapahtuvan kiusaamisen välillä on vaikeaa tehdä. Iso osa kiusaamistilanteista tapahtuu verkossa, ja siksi asianosaisten määrä voi yksittäisessä tilanteessa olla suuri. Tämän vuoksi kiusaamistilanteiden selvittely vie myös enemmän aikaa.

Selkeä ohjeistus olisi tarpeen myös siihen, mitä tehdään ja kuinka toimitaan, jos opiskelija kohtaa tai havaitsee seksuaalista tai sukupuolista häirintää. Seksuaalisuuteen ja sukupuoleen perustuva häirintä ja ahdistelu sekä syrjintä ovat kiellettyjä Kouvolan lukioissa ja niihin suhtaudutaan nykyisessäkin ohjeistuksessa vakavasti. *Mikäli syrjintää ja häirintää ilmenee, on opettajien ja esihenkilöiden virkavelvollisuuden perusteella välittömästi puututtava asiaan ja tehtävä riittävät toimenpiteet asian korjaamiseksi. Esille tulleet tapaukset kirjataan ja saatetaan esihenkilön tietoon. Opiskelijoiden väliset tapaukset käsitellään opiskeluhuollon monialaisessa asiantuntijaryhmässä. Opettajan/muun henkilöstön edustajan ja opiskelijan väliset tapaukset käsitellään opiskeluhuollon monialaisessa asiantuntijaryhmässä ja muun henkilöstön edustajan esihenkilön kanssa.*

Seksuaalisen ja sukupuolisen häirinnän tai muiden epäkohtien ilmiantamiseen yksi vaihtoehto on ns. *whistleblower-kanavan* eli tietoturvallisen, nimettömän ilmoituskanavan käyttöönotto oppilaitoksissa. Nimetön ilmiantomahdollisuus voisi madaltaa kynnystä epäasiallisesta käytöksestä ilmoittamiseen. Toisaalta nimettömien ilmoitusten mahdollisuus saattaa jo sinänsä mahdollistaa asiattomat ilmiannot ja jopa kiusaamisen. Lisäksi sopiva alusta kyseiselle kanavalle voi olla teknisesti haastava toteuttaa ja oppilaitoksen keinot ryhtyä toimenpiteisiin nimettömien ilmoitusten pohjalta ovat rajalliset. Opetushallitukseen ei lähtökohtaisesti suosittele nimettömän ilmoituskanavan käyttöä puuttumisen keinona, koska tilanteen tehokas selvittäminen edellyttää asian selvittämistä

osapuolten kesken.²¹ Toimintakulttuuria edistävä ja kestävämpi vaihtoehto voisi olla *häirintäyhdyshenkilö*, joka nimettäisiin opiskelijakunnasta ja yhdyshenkilö koulutettaisiin tehtäväänsä asianmukaisesti. Myös oppilaitos (opetuksen järjestäjä) voi nimetä vaitiolovelvollisen häirintäyhdyshenkilön, jolle epäkohtia voi ilmoittaa luottamuksellisesti.²² Keinoista riippumatta, tärkeintä on, että koetut tai havaitut epäkohdat voitaisiin tuoda esille mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja matalalla kynnyksellä ilman, että epäkohtien ilmoittajan tarvitsisi pelätä ilmoittamisesta koituvia seurauksia.

Rasismin ehkäisyä ilmiönä olisi tarkoituksenmukaista kehittää oppilaitoksen toimintakulttuurin kautta ja siihen liittyvät kiusaamistilanteet ratkaista esimerkiksi edellä mainitussa työryhmässä. Oppilaitoksen *tapahtumia, juhlia ja muuta toimintaa* suunniteltaessa ja toteutettaessa voidaan edistää opiskelijoiden ja henkilöstön yhteenkuuluvuutta sekä vähentää esimerkiksi eri kulttuureihin liittyviä ennakoasenteita ja stereotyyppioita.²³ Maahan muuttaneiden opiskelijoiden huoltajien mukaan ottaminen koulun toimintaan saattaa tällä hetkellä olla haasteellista. Kielitaidoton huoltaja ei välttämättä kykene täysipainoisesti tukemaan ja valvomaan oppivelvollisen koulunkäyntiä, jos hän ei saa tai ymmärrä oppilaitoksesta tulevia viestejä tai viestintää yhteisissä tilaisuuksissa, kuten huoltajailloissa. *Kommunikointimenetelmien ja -tapojen kehittämällä ja tulkkauksella näitä epäkohtia voisi korjata.*

Edellä mainituista ohjeista ja malleista olisi syytä myös *tiedottaa ja kouluttaa* aktiivisesti henkilöstöä ja koko oppilaitosyhteisöä sekä huoltajia. Vaikka ohjeita epäkohtiin olisi, ne unohtuvat helposti, jos niitä ei pidetä aktiivisesti esillä. Lisäksi epäkohtiin puuttumisesta tiedottamiseen yleisellä tasolla olisi syytä kiinnittää huomiota.

Vastausprosentti kevään 2024 kyselyssä jäi todella alas kolmannen vuosikurssin osalta, koska kysely järjestettiin vasta huhtikuussa. Abiturielit olivat ehtineet poistua oppilaitoksista, eikä

---

²¹ Laitinen ym. 2020, s. 18.

²² Honkala ym. 2019, s. 21.

²³ Honkala ym. 2019, s. 37.

keskitetty järjestäminen ollut heidän kohdallaan mahdollista. Tämä on estettävissä tulevaisuudessa järjestämällä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysely aikaisemmin. Seuraava kysely kolmen vuoden kuluttua on suunniteltu järjestettäväksi tammikuussa 2027.

7. Toiminnallisen suunnitelman hyväksyminen, seuranta ja arviointi

Yhdenvertaisuuslain 6 §:n mukaan koulutuksen järjestäjän ja tämän ylläpitämän oppilaitoksen on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysely sekä kyselyn pohjalta laadittu toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma laaditaan kolmen vuoden välein. Tarkoituksena on tunnistaa mahdolliset epäkohdat, jotka vaativat toimenpiteitä sekä arvioida tehtyjen toimenpiteiden tuloksellisuutta. Toiminnallisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman hyväksyy Kouvolan kaupungin kasvatus- ja opetuslautakunta. Yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutumista seurataan ja arvioidaan vuosittain vuosisuunnittelun yhteydessä ja oppilaitoskohtaisissa opiskeluhuoltoryhmissä ja hyvinvointitiimeissä.

Kyselyn tulokset käsitellään ja toimenpiteistä päätetään oppilaitoskohtaisesti joko oppilaitoskohtaisessa opiskeluhuoltoryhmässä tai hyvinvointitiimeissä. Jokaisessa oppilaitoksessa käydään läpi yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokyselyn keskeiset tulokset ja päätetään oppilaitosta koskevista toimenpiteistä.

Kouvolan lukiokoulutuksessa yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutumista seurataan ja toimintaa kehitetään oppilaitoksessa rehtorin johdolla. Tehtävänä on seurata tähän tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaan kirjattujen ja yhteisesti hyväksytyjen tavoitteiden saavuttamista ja toimenpiteiden toteutumista.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma laaditaan seuraavan kerran keväällä 2027. Tähän liittyvä kysely on suunniteltu tehtäväksi tammikuussa 2027.

8. Toiminnallisesta suunnitelmasta tiedottaminen

Toiminnallisesta tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmasta tiedotetaan Wilma-järjestelmän kautta koko henkilökunnalle ja opiskelijoille heti tämän suunnitelman hyväksymisen jälkeen. Ryhmänohjaajat esittelevät tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma aloittaville opiskelijoille. Suunnitelma on nähtävillä myös koulujen kotisivuilla. Suunnitelmasta tiedotetaan myös huoltajille oppilaitoksen sisäisten ja ulkoisten viestintäkanavien kautta sekä huoltajailloissa. Yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutumista seurataan vuosittain.

Yhdenvertaisuuslain 6 §:n 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän ja tämän ylläpitämän oppilaitoksen on varattava oppilaille ja heidän huoltajilleen sekä opiskelijoille tai heidän edustajilleen mahdollisuus tulla kuulluiksi edistämistoimenpiteistä. Toimenpiteiden suunnittelussa noudatetaan soveltuvin osin Kouvolan kaupungin henkilöstöä koskevaa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa.

Lähteet

Granskog Pamela – Haanpää Sanna – Järvinen Jouni – Lahtinen Matti – Laitinen Kristiina – Turunen-Zwinger Sari, Opas seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi kouluissa ja oppilaitoksissa. Opetushallitus, oppaat ja käsikirjat 2018:4a.

HE 13/2022 vp, Hallituksen esitys eduskunnalle seksuaalirikoksia koskevaksi lainsäädännöksi.

HE 19/2014 vp, Hallituksen esitys eduskunnalle yhdenvertaisuuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

Honkala Satu – Lempinen Miko – Nousiainen Katriina – Onwen-Huma Hanna – Salo Aija – Vacker Riikka, Mukana! Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyö toisella asteella. Opetushallitus, oppaat ja käsikirjat 2019: 4a.

Kouvolan kaupungin henkilöstöä koskeva tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma 2022-2023.

Laitinen Kristiina – Lahtinen Matti – Haanpää Sanna – Järvinen Jouni – Granskog Pamela – Turunen-Zwinger Sari, Opas seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi kouluissa ja oppilaitoksissa. Opetushallitus, oppaat ja käsikirjat 2020:4a.

Opetushallitus, Esteettömästi toisen asteen opintoihin – opas esteettömään opiskelijavalintaan ja opiskeluun. Oppaat ja käsikirjat 2014:10.

Opetushallitus, Käsitteet, kohta Rasismi. <https://www.oph.fi/fi/opettajat-ja-kasvattajat/kasitteet> (Haettu 29.11.2023)

Opetushallitus, Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelu, kohta Toiminnallisen yhdenvertaisuussuunnitelman laatiminen. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/tasa-arvo-ja-yhdenvertaisuussuunnittelu>. (Haettu 26.10.2023).

Tasa-arvovaltuutettu, Seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä. <https://tasa-arvo.fi/seksuaalinen-ja-sukupuoleen-perustuva-hairinta1> (Haettu 8.12.2023)

Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos, kohta Seksuaalinen häirintä. <https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/tasa-arvon-tila/vakivalta-ja-hairinta/seksuaalinen-hairinta>. (Haettu 24.11.2023)

Yhdenvertaisuusvaltuutetun tiedonanto. <https://syrjinta.fi/positiivinen-erityiskohtelu>. (Haettu 31.5.2023)

Liitteet

Liite 1. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysely 2024 koko lukiokoulutus

Liite 2. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysely 2024 Kouvolan Yhteislyseo

Liite 3. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysely 2024 Kuusankosken lukio

Liite 4. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysely 2024 Kouvolan iltalukio